

vünk egész melegevel kívánjuk követni Jézus emberbaráti tanait és azon egész lelkünket elfoglaló szent eszméket, melyeknek összege teszi az igaz, valódi keresztény életet. Mely tanokat ők nem ösmerik el életüket szabályozó rendelkezéseknek, vezetőjüknek.

Tehát más úton járnak.

Ez nagyon egyszerű, megérthető. Tudják is jól, hogy az így van és meg is értették, kik ellenünk, ily, komolyan gondolkozók előtt, kiesinyesnek tetsző, alap nélküli támadásokkal élnek. De úgy látszik, nem azért adott az Isten mindenkinek szemet, hogy lásson, fület, hogy halljon, eszet, hogy gondolkozzék; és azoknak, kiknek megadta mindezt bőségesen, nem pótolta meg igazságérzettel, mely beösméri a mások igazságát azon esetben is, ha saját érdekköreiket számitásaikat keresztezi.

De erről mi valóban nem tehetünk.

BÁRÓ PETRICHEVICH-HORVÁTH KÁLMÁN.

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Wundt jelentősége a filozófiában. Irta *Rác Lajos* sárospataki tanár. Különlenyomat a Magyar Filozófiai Társaság közleményeiből. 8r. 281. Budapest. E munkát a magyar filozófiai társaság 1902. dec. közgyűlésén olvasta fel írója abból az alkalomból, hogy a németek kiváló böleselője születésének 70-dik évfordulóját érte meg. Wundt jelentőségét épp oly világos nyelven méltatja, a mily világosan vannak a Wundt művei írva, melyek közül pszichológiáját „A lélektan alapvonalai” czímen pár évvel ezelőtt magyarra fordította le. Wundt jelentősége: hogy a böleselmet lélektani alapra és a lélektant tudományos alapra fektette. Bölesletének fejlődését, mely physiologiai kísérletekkel kezdődött, s melyekről a pszichológiára ment át, kitűnően rajzolják meg a fűzet lapjai. E bölesletben helyet foglal az ethika is, melyben az akarat-szabadság fentartatik, melyről az ismertetés azt mondja: „A szabadság tudata, mely lelkünkben él, kétségbevonhatatlan tény, de ez annyit fejez ki, hogy mi képesek vagyunk külső, vagy belső kényszer nélkül cselekedni s nem azt, hogy mi ok nélkül cselekszünk.” Wundtot Spencer mellé állítja, habár hírneve ma még nem is oly nagy, mint amazé; de az a meggyőződése, hogy ha „a bölesleti vizsgálódások iránt az érdeklődés tovább halad, akkor a legmagasabb kérdésekre a gondolkodó világ nem fogja beérni a *megismerhetetlen* (the unknowable) feleletével, akkor az agnosticismus helyét ismét a — mérsékelt — metaphysikai speculatiók fogják elfoglalni s akkor Wundt, mint Spencer méltó társa fog a filozofia egén tündökölni.”

Előfizetésre felhívást bocsátott ki Tartsafalvi *Pálffy Aladár* „Firtos alól” czímű elbeszéléseire, melyek Beteg Pál könyvkiadó vállalatában jelennek meg Székely-Udvarhelyt. A könyv ára 2 kor., mi a szerzőhöz küldendő Etéd, (Udvarhelymegye.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Lőfi Áron jubileuma. Ötven éves papság! Ezt ünnepli a háromszéki unitárius egyházkör és a bölöni unitárius egyházközség jul. 5-én sokaknak részvételével Bölönben. Ötven éves papság, mely lelkeket épített, szíveket gyógyított és sok más munkával nyomot hagyott: ez a Lőfi Áron jubileuma. Küküllőmegyében Deésfalván töltött néhány évet, azután Bölöné és Háromszéké, a háromszéki egyházköré. Bölöné, e nagy, e népes egyházközségé, melynél gazdag forrásokat talált, talán a leggazdagabbat, mely a magyarországi unitárius egyházban egy egyházközségben létezhetik: derék népet és birtokot, vagyont. Élt vele. Népet művelte és a művelődésnek új erősségeket állított. Hiveivel új iskolát emelt és a magaslaton szép új templomot. S a háromszéki egyházköré, mely a múlt próbáiból mint szilárd terület került ki, melyet mint esperes, mint egyházi gondnok biztos kézzel gondozott. És a családjáé, melyben fiakat nevelt a tudománynak és közpályáknak, leányokat a családi életnek. Sok jó kíváнатban lesz része! Ezekben küldjük mi is koszorunkat örömmünnepléjére.

Az angol unitáriusok évi gyűlése. A brit és külföldi unitárius társulat pünkösd harmad napján és a következő két napon tartotta meg évi gyűlését Londonban, Armstrong A. Richard elnöklete alatt. Az elnöki megnyitó után a jelentések terjesztettek elő. A rendes évi aláíráson felül, mely mintegy negyvenezer koronát tesz, ez évben még hatvanezer korona gyűlt be a társulat czéljaira. A könyvekről szóló jelentésben szépen emlékeztek meg arról a kötetről, melyet Ferencz J. püspök „Szabadelvű gondolkozás a XX. sz. kezdetén“ czimen adott ki angoltól fordítva. A megjelent külföldi képviselők közül különösen érdeklél hallgatták India és Japán ifju képviselőit. Shinde, ki most